

ชี

วประวัติพระคังเชิงฮู่ยในคัมภีร์เกาเชิงจ้วน
แปล (2): ตอนผลกรรมของพระเจ้าซุนโฮ
ที่ลบหลู่พระพุทธรูป

เมธี พิทักษ์ธีระธรรม*

ปิยาภรณ์ ว่องวารงกูร**

พรพิมล ศรีหมอก***

บทคัดย่อ

คัมภีร์ เกาเชิงจ้วน หรือเรียกว่า บันทึกชีวประวัติพระผู้มีคุณูปการอันสูงส่งต่อพระพุทธศาสนาจีน ระบุว่าโดยพระสมณะฮู่ยเจี๋ยว ในราวปีคริสต์ศักราช 530 ซึ่งเป็นคัมภีร์สำคัญในการศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาจีนในช่วงปีคริสต์ศักราช 67-519 ในคัมภีร์ได้รวบรวมชีวประวัติพระสมณะรูปหลัก 257 รูป และที่เสริมเข้ามาอีกรวมพระและอุบาสกว่า 200 รูป/ท่าน ทั้งหมดจัดแบ่งไว้เป็น 10 หมวด หมวดที่พระสมณะฮู่ยเจี๋ยวให้ความสำคัญเป็นอย่างมากคือหมวดแรก เป็นหมวดที่เกี่ยวกับพระสมณะผู้มีคุณูปการในการแปลพระสูตร โดยรวบรวม

* หัวหน้าศูนย์พุทธธรรมศึกษา Email: ptakteeradham@gmail.com

** ผู้ช่วยวิจัย ศูนย์พุทธธรรมศึกษา

*** ผู้ช่วยวิจัย ศูนย์พุทธธรรมศึกษา

วันที่รับบทความ 24 มิถุนายน 2562 วันที่แก้ไขบทความ 10 มกราคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ 7 มีนาคม 2565

ชีวประวัติพระสมณรูปหลักทั้งหมดมี 35 รูป ผู้เขียนได้ทำการศึกษาพระท่านหนึ่งในหมวดนี้คือ พระคังเชิงฮู่ยี่ ซึ่งมีชีวิตอยู่ในยุคสามก๊ก ชีวประวัติของท่านคังเชิงฮู่ยี่นั้น มีบันทึกไว้อยู่ 2 ช่วงคือ

- 1) ช่วงชีวิตในสมัยพระเจ้าซุนกวน
- 2) ช่วงชีวิตในสมัยพระเจ้าซุนโฮ

บทความนี้ ผู้เขียนจะมุ่งเน้นไปในหัวข้อที่ 2) โดยแปลและศึกษาชีวประวัติพระคังเชิงฮู่ยี่ในรัชสมัยของ พระเจ้าซุนโฮ จากการศึกษาพบว่า พระคังเชิงฮู่ยี่ต้องเผชิญกับวิกฤตในการปราบปรามลัทธิศาสนาจากทางราชสำนัก เนื่องจากพระเจ้าซุนโฮไม่เห็นความสำคัญของพระพุทธศาสนา แต่ในที่สุดด้วยผลกรรมที่พระเจ้าซุนโฮได้ลบหลู่พระพุทธรูป เป็นเหตุให้ยอมเปิดใจรับฟังพระธรรมเทศนาของพระคังเชิงฮู่ยี่ในเรื่องผลของกรรมดีกรรมชั่ว จนกลับใจกลายเป็นองค์เอกอัครศาสนูปถัมภกให้การสนับสนุนพระคังเชิงฮู่ยี่และพระพุทธศาสนา

คำสำคัญ : คังเชิงฮู่ยี่ เกาเชิงจ้วน ซุนโฮ

The Thai Translation of the Biography of Kang Senghui in the Gaoseng zhuan (2): Retribution for Sun Hao’s Disparaging Acts against the Buddha Image

Maythee Pitakteeradham*

Piyaphon wongwarangkool**

Phonpimol srिमork***

Abstract

The Gaoseng zhuan, or Lives of Eminent Monks, written around 530 A.D. by the monk Huijiao, is one of the most important works dealing with the history of Chinese Buddhism from 67-519 A.D. The scripture contains 257 biographies of prominent monks as well over 200 biographies of subordinate monks and upasakas. These biographies are divided into ten categories, the first of which – the one that contains 35 biographies of great contributors to translating the Sutra – Huijiao placed great emphasis on. The authors attempt to study one of the figures in this category, i.e. Kang Senghui, who lived

* Head of Center for Buddhist Studies

Email: ptakteeradham@gmail.com

** Research Assistant, Center for Buddhist Studies

*** Research Assistant, Center for Buddhist Studies

Received June 22, 2019, Revised January 10, 2021,

Accepted March 7, 2022

in the Three Kingdoms period. Kang Senghui's biography was detailed in the periods of two different rulers: 1) during the reign of Sun Quan, and 2) during the reign of Sun Hao.

In this paper, the authors focus on the study and translation of Kang Senghui's biography during the reign of Sun Hao. The study finds that Kang Senghui faced a crisis because the court sought to suppress Buddhism which was slighted by Sun Hao. As a retribution for his disparaging acts against the Buddha Image, Sun Hao opened his mind to listen to Kang Senghui's sermon about the Law of Karma. He eventually became a supporter of Kang Senghui and Buddhism.

Keywords : Kang Senghui, Gaoseng zhuan, Sun Hao

1. บทนำ

ในตอนก่อนได้กล่าวถึงการอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุของพระคังเซ็งฮู่ยู่ ในรัชสมัยพระเจ้าซุนกวน¹ ซึ่งจบลงด้วยพระเจ้าซุนกวนอนุญาตให้สร้างวัดพุทธและสถูปขึ้น ณ เจี้ยนเย่ เมืองหลวงของง่อก๊กในสมัยนั้น เนื่องจากพระคังเซ็งฮู่ยู่สามารถอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุให้มาประดิษฐานได้สำเร็จ ถือว่าเป็นวัดในพระพุทธศาสนาแห่งแรกในเมืองเจี้ยนเย่ จึงตั้งชื่อว่า “วัดเจี้ยนซุ” และเป็นที่พำนักของพระคังเซ็งฮู่ยู่ในกาลต่อมา

บทความนี้เป็นตอนต่อจากตอนที่แล้ว และเป็นตอนสุดท้ายของชีวประวัติพระคังเซ็งฮู่ยู่ในคัมภีร์*เกาเซ็งจ้วน* ซึ่งยังหลงเหลือเนื้อหาในส่วนของช่วงชีวิตในยุคพระเจ้าซุนโฮ ผลงานแปลพระคัมภีร์ การมรณภาพ ปกิณกะ และข้อกังขาเรื่องใครเป็นผู้สั่งทูลทำลายพระบรมสารีริกธาตุ ในที่นี้ส่วนของข้อกังขาเรื่องใครเป็นผู้สั่งทูลทำลายพระบรมสารีริกธาตุ ได้กล่าวไว้ในหัวข้อที่ 2) ซึ่งเป็นความเห็นของพระฮู่เจียวในประเด็นที่ว่า “ใครเป็นผู้ทดสอบคุณภาพของพระบรมสารีริกธาตุ” ส่วนผลงานแปลพระคัมภีร์ ผู้เขียนได้ตรวจสอบและวิเคราะห์คัมภีร์เหล่านี้ว่ายังมีปรากฏอยู่หรือไม่ ซึ่งกล่าวไว้ในหัวข้อที่ 3) ในประเด็นผลงานด้านปริยัติของพระคังเซ็งฮู่ยู่ ส่วนเรื่องปกิณกะได้กล่าวไว้ในหัวข้อที่ 4) ซึ่งเป็นเรื่องปกิณกะต่าง ๆ ส่วนช่วงชีวิตของพระคังเซ็งฮู่ยู่ในยุคพระเจ้าซุนโฮ และการมรณภาพของท่านคังเซ็งฮู่ยู่ จะอยู่ในส่วนสุดท้ายของบทความนี้ที่เป็นบทแปล

วัตถุประสงค์ของผู้เขียนนอกจากจะมุ่งหวังด้านวิชาการแล้ว ในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิกชน ก็ปรารถนาว่า ชีวประวัติของพระสมณะคังเซ็งฮู่ยู่จะสร้างกำลังใจให้ไม่มากนักน้อยแต่พระสมณะผู้ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธธรรมทั้งหลาย

¹ ชีวประวัติพระคังเซ็งฮู่ยู่ในคัมภีร์*เกาเซ็งจ้วน*ตอนแรกได้ตีพิมพ์ที่วารสารพุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยปีที่ 27 ฉบับที่ 2 อ่านรายละเอียดได้ที่ เมธี พิทักษ์ธีระธรรม ปิยาภรณ์ ว่องวรารุญ และพรพิมล ศรีหมอก (2563 หน้า 104-138).

2. ความเห็นของพระฮุยเจี๋ยในประเด็นที่ว่า “ใครเป็นผู้ทดสอบ ฤทธาณูภาพของพระบรมสารีริกธาตุ”

มีหัวข้อที่น่าสนใจเกี่ยวกับความเห็นที่ไม่ตรงกันซึ่งเป็นคำถามต่อนักบันทึกประวัติศาสตร์ในประเด็นว่า

ใครเป็นผู้ทดสอบฤทธาณูภาพของพระบรมสารีริกธาตุ

ซึ่งมีผู้บันทึกส่วนหนึ่งเห็นว่า ผู้ทดสอบฤทธาณูภาพของพระบรมสารีริกธาตุ เป็นพระเจ้าซุนโฮ ไม่ใช่พระเจ้าซุนกวน แต่ท่านฮุยเจี๋ยผู้รจนาคัมภีร์เกาเซิงจ้วน ได้แสดงความเห็นแย้งและคิดว่าเป็นความเข้าใจผิดของบันทึกกลุ่มดังกล่าว โดยกล่าวไว้ดังนี้

“มีบางบันทึกอ้างว่า พระเจ้าซุนโฮเป็นผู้ทดสอบฤทธาณูภาพของพระบรมสารีริกธาตุ โดยนำไปทุบทำลาย มิใช่เกิดขึ้นในสมัยของพระเจ้าซุนกวน สำหรับประเด็นนี้อาตมภาพ (ท่านฮุยเจี๋ย) สันนิษฐานว่า เกิดจากเมื่อครั้งที่พระเจ้าซุนโฮจะทำลายวัดเหล่าขุนนางทั้งหลายทุลหัตตทานเป็นเสียงเดียวกันว่า

“พระคังเซิงฮุยมีคุณฤทธิ์ [สามารถอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุมาปรากฏได้ ตามที่เคยลั่นวาจาไว้] ทำให้พระมหาจักรพรรดิ (พระเจ้าซุนกวน) ทรงสร้างวัดแห่งนี้ขึ้นมา”

โดยเนื้อความนี้แสดงให้เห็นว่า ครั้งแรกที่เริ่มรับรู้ถึงฤทธาณูภาพของพระบรมสารีริกธาตุ ที่เกิดขึ้นในสมัยพระเจ้าซุนกวน เป็นเหตุทำให้บันทึกจำนวนหนึ่งลั่นบันทึกว่า พระเจ้าซุนกวน นำพระสารีริกธาตุมาไว้ในพระราชวังของง่อก๊ก

หลังจากนั้น [จึงเป็นเหตุทำให้เกิดการเข้าใจผิด] ในกาลต่อมา
ว่ามีการทดสอบฤทธาณูภาพ ซึ่งผู้ทดสอบก็คือ พระเจ้าซุนโฮ
[มิใช่พระเจ้าซุนกวน นี้เป็นความเห็นของนักบันทึกจำนวน
หนึ่ง]²

ดังนั้น จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น แสดงให้ชัดเจนว่าท่านอยู่เฉยๆไม่เห็น
ด้วยกับบันทึกจำนวนหนึ่งที่เข้าใจผิดว่าพระเจ้าซุนโฮเป็นผู้ทดสอบฤทธาณูภาพของ
พระบรมสารีริกธาตุ และเชื่อว่าผู้ที่ทดสอบฤทธาณูภาพของพระบรมสารีริกธาตุเป็น
พระเจ้าซุนกวน

3. ผลงานด้านปริยัติของพระคังเซียงฮุย

ในคัมภีร์*เกาเซียงจ้วน*มีบันทึกเกี่ยวกับผลงานด้านการแปลและรจนาคัมภีร์
อรรถาธิบายของพระคังเซียงฮุย (ดูในบทแปลที่อยู่ในส่วนสุดท้ายประกอบ) ในหัวข้อนี้
จะพิจารณาตรวจสอบรายละเอียดว่า ผลงานเหล่านี้ของพระคังเซียงฮุยมีปรากฏ
เป็นหลักฐานจริงหรือไม่ และปรากฏอยู่ในแหล่งข้อมูลใด โดยแบ่งได้ดังนี้

ก. ผลงานแปลพระคัมภีร์ของพระคังเซียงฮุย

1) 阿難念彌經 (อาหนานเนี่ยนหมี่จิง) เป็นชาดกที่แปลโดย
พระคังเซียงฮุย ไม่ได้เป็นพระสูตรโดด ๆ แต่ไปรวมอยู่ในคัมภีร์ชาดก (ดูรายละเอียด
ที่ 5. 六度集經) ซึ่งเป็นผลงานแปลโดยพระคังเซียงฮุยเช่นเดียวกัน มีปรากฏอยู่ใน
พระไตรปิฎกไทโชชินชูเล่มที่ 3 ผูก 8 เรื่องที่ 88 หน้า 49b-50b

² 有記云。孫皓打試舍利。謂非其權時。余案皓將壞寺。諸臣咸答。康會感
瑞大皇創寺。是知初感舍利必也權時。故數家傳記。咸言。孫權感舍利於
吳宮。其後更試神驗。或將皓也 (พระไตรปิฎกไทโชชินชู เล่มที่ 50 หน้า 326b9-13).

2) 鏡面王經 (จิ้งเมี่ยนหวางจิง) เป็นชาดกที่แปลโดยพระคังเซิงฮู่ยี่ ไม่ได้เป็นพระสูตรโดด ๆ แต่ไปรวมอยู่ในคัมภีร์ชาดก (ดูรายละเอียดที่ 5. 六度集經) ซึ่งเป็นผลงานแปลโดยพระคังเซิงฮู่ยี่เช่นเดียวกัน มีปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎกไทโซชินชูเล่มที่ 3 ผูก 8 เรื่องที่ 89 หน้า 50c-51b

3) 察微王經 (ฉาเว่ยหวางจิง) เป็นชาดกที่แปลโดยพระคังเซิงฮู่ยี่ ไม่ได้เป็นพระสูตรโดด ๆ แต่ไปรวมอยู่ในคัมภีร์ชาดก (ดูรายละเอียดที่ 5. 六度集經) ซึ่งเป็นผลงานแปลโดยพระคังเซิงฮู่ยี่เช่นเดียวกัน มีปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎกไทโซชินชูเล่มที่ 3 ผูก 8 เรื่องที่ 90 หน้า 51b-c

4) 梵皇王經 (ฟันทหวหวางจิง) เป็นชาดกที่แปลโดยพระคังเซิงฮู่ยี่ ไม่ได้เป็นพระสูตรโดด ๆ แต่ไปรวมอยู่ในคัมภีร์ชาดก (ดูรายละเอียดที่ 5. 六度集經) ซึ่งเป็นผลงานแปลโดยพระคังเซิงฮู่ยี่เช่นเดียวกัน มีปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎกไทโซชินชูเล่มที่ 3 ผูก 8 เรื่องที่ 91 หน้า 51c-52b แต่ใช้ชื่อว่า 梵摩皇經 (ฟันทหม่วหวางจิง) มีบางฉบับชำระเป็น 梵皇經 (ฟันทหวางจิง)

5) 六度集經 (คัมภีร์ชาดก) เป็นคัมภีร์ที่รวบรวมชาดกตอนต่าง ๆ โดยเรียงเรียงตามการบำเพ็ญปารมิตา 6 ได้แก่ 1. ทานปารมิตา 2. ศีลปารมิตา 3. ขันติปารมิตา 4. วิริยปารมิตา 5. ฌานปารมิตา 6. ปัญญาปารมิตา มีทั้งหมด 91 เรื่อง ปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎกไทโซชินชูเล่มที่ 3 เลขที่ 152

6) 雜譬喻經 (คัมภีร์อวทาน) เป็นคัมภีร์อวทาน พบในพระไตรปิฎกไทโซชินชูเล่มที่ 4 เลขที่ 206 แต่ใช้ชื่อคัมภีร์ว่า 舊雜譬喻經 มีทั้งหมด 61 เรื่อง

7) 小品 (คัมภีร์อัฐกสาหัสริกาปรัชญาปารมิตา) สันนิษฐานว่า คัมภีร์นี้เป็นคัมภีร์อัฐกสาหัสริกาปรัชญาปารมิตา เมื่อตรวจสอบจากหลักฐานอื่นคือ คัมภีร์ 出三藏記集 ซึ่งเป็นคัมภีร์รวบรวมบันทึกพระไตรปิฎกกรณาโดยท่านเซียงโย่ว เทียบเคียงในส่วนผลงานของพระคังเซิงฮู่ยี่ มีบันทึกอยู่ 2 แห่งในคัมภีร์ของท่านเซียงโย่ว ดังนี้

- แห่งแรกไม่ได้ใช้ชื่อว่า 小品 แต่ใช้ชื่อว่า 道品 ซึ่งก็เป็นชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งของคัมภีร์นี้โดยนักแปลคัมภีร์พากย์จีน นักวิชาการไม่มีความเห็นต่างในประเด็นนี้

- ส่วนอีกแห่งก็ใช้ชื่อคัมภีร์ไม่ตรงกันโดยเรียกว่า 吳品五卷 แต่ในส่วนนี้นักวิชาการมีความเห็นต่างกัน ฝ่ายที่สนับสนุนว่า 吳品 เป็นคัมภีร์อักษุสัทสรีกาปรัชญาปารมิตา ให้เหตุผลว่า เนื่องจากเมื่อเทียบเคียงรายชื่อคัมภีร์ที่แปลโดยพระคังเซิงฮุยแล้ว ควรจะเทียบได้กับ 小品 และ 道品 ซึ่งในที่นี้ก็ยังมีคำว่า 品 หลงเหลืออยู่อีกด้วย บางท่านเห็นว่า 吳品 เป็นส่วนหนึ่งในคัมภีร์อักษุสัทสรีกาปรัชญาปารมิตา 大明度經 ที่เป็นผลงานแปลของอุบาสกจือเซียน³ ในประเด็นนี้ผู้เขียนเห็นด้วยว่า 吳品 เป็นคัมภีร์อักษุสัทสรีกาปรัชญาปารมิตา และเสนอเพิ่มเติมว่า อาจเป็นไปได้ว่าเป็นการเขียนละชื่อคัมภีร์ไว้ในฐานที่เข้าใจหรืออาจเป็นไปได้ว่าเขียนชื่อคัมภีร์ตกไป ในกรณีที่เขียนชื่อคัมภีร์ตกไป ควรแก้ไขเป็น 吳道品五卷 เนื่องจากท่านเจียงโย่วใช้คำว่า 道品 อีกแห่งหนึ่ง ดังนั้นควรจะแปลได้ดังนี้

“คัมภีร์อักษุสัทสรีกาปรัชญาปารมิตา ฉบับย่อ [กั๊ก] หัวผูก”

อย่างไรก็ตาม ข้อถกเถียงเหล่านี้ยังไม่ปรากฏหลักฐานที่สามารถพิสูจน์อย่างชัดเจนได้ เนื่องจากในปัจจุบันยังไม่พบต้นฉบับคัมภีร์อักษุสัทสรีกาปรัชญาปารมิตาที่แปลโดยพระคังเซิงฮุย

ข. งานประพันธ์คัมภีร์อรรถาธิบายและอื่น ๆ

8) 安般守意註 (คัมภีร์อรรถาธิบายอานาปานสติสูตร) เป็นคัมภีร์อรรถาธิบายคัมภีร์ 安般守意經 (อานาปานสติสูตร) ในปัจจุบันยังไม่พบต้นฉบับคัมภีร์อรรถาธิบายที่รจนาโดยพระคังเซิงฮุย แต่ตัวต้นฉบับอานาปานสติสูตร 安般守意經 ยังหลงเหลือมาถึงปัจจุบัน มีจำนวน 2 ผูก แปลโดยพระอันซือเกาปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎกไท่โชซินชู เล่มที่ 15 เลขที่ 602 อีกทั้งในคัมภีร์นี้มีคำนำ

³ Kamata (1982, pp. 221-22), Nattier (2008, p. 153), Zürcher (2007, p. 53)

ที่ประพันธ์โดยพระคังเจิงฮู่ (安般守意經序) และคำนำดังกล่าวก็มีบันทึกไว้ในคัมภีร์ 出三藏記集 อีกด้วย⁴ ซึ่งหากอ้างอิงจากคำนำดังกล่าวที่ประพันธ์โดยตัวท่านคังเจิงฮู่เอง มีบันทึกว่าอุบาสกฉินฮู่เป็นผู้รกราดิบาย ส่วนตัวท่านคังเจิงฮู่เป็นผู้ช่วยขัดเกลาสำนวน⁵

9) 法鏡註 (คัมภีร์รกราดิบายอุครที่ตตปริภุจณาสูตร) เป็นคัมภีร์รกราดิบายคัมภีร์ 法鏡經 (อุครที่ตตปริภุจณาสูตร หรือเรียกว่า อุครปริภุจณาสูตร แต่หากแปลตามรูปศัพท์จึงหมายถึง พระสูตรแวนธรรม) คัมภีร์นี้ก็อีกเช่นกันยังไม่พบตัวต้นฉบับ 法鏡註 ที่รจนาโดยพระคังเจิงฮู่ แต่มีร่องรอยการอ้างถึงเนื้อหาในคัมภีร์ 法鏡註 พบในคัมภีร์ 釋迦譜⁶ ส่วนตัวต้นฉบับพระสูตร 法鏡經 ยังหลงเหลือมาถึงปัจจุบัน มีจำนวน 1 ผูก แปลโดยอุบาสกอันเสวียน (安玄) และท่านเหยียนฝัวเถียว (嚴佛調) ปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎกไทโซชินชู เล่มที่ 12 เลขที่ 332 อีกทั้งในคัมภีร์นี้ก็มีการเขียนโดยพระคังเจิงฮู่ (法鏡經序) และคำนำดังกล่าวก็มีบันทึกไว้ในคัมภีร์ 出三藏記集 อีกด้วย⁷

10) 道樹註 (คัมภีร์รกราดิบาย 菩薩道樹經)

เป็นคัมภีร์รกราดิบายคัมภีร์ 私呵昧經⁸ หรือเรียกอีกชื่อว่า 菩薩道

⁴ พระไตรปิฎกไทโซชินชู เล่มที่ 55 เลขที่ 2145 หน้า 42c-43c

⁵ ศิกขารายละเอียดเพิ่มเติมที่ Kamata (1982, p. 222), Nattier (2008, p. 150,154), Zacchetti (2010a, 2010b)

⁶ ร่องรอยการอ้างถึงมีเนื้อหา ดังนี้ 康會注法鏡經云：凡夫貪染六塵，猶餓夫飯不知厭足。聖人斷食，除六情饑飢，故號出家為除饑 (พระไตรปิฎกไทโซชินชู เล่มที่ 50 หน้า 55b3-4). ดูรายละเอียดที่ Zacchetti (2010a, p. 160 เจริงอรธที่ 52)

⁷ พระไตรปิฎกไทโซชินชู เล่มที่ 55 เลขที่ 2145 หน้า 46b-c

⁸ Zacchetti สันนิษฐานว่า ชื่อดั้งเดิมภาษาสันสกฤตคือ สิ่งหมัดิสูต ผู้เขียนสันนิษฐานว่า คำว่า “สิ่งหมัดิ” เป็นการถอดเสียงจากภาษาจีนคำว่า 私呵昧 แต่หากพิจารณาจากคำแปลภาษาจีนคือคำว่า 道樹 อาจไม่ใช่คำว่า “สิ่งหมัดิ” ดังที่ Zacchetti ได้ถอดเสียงดูรายละเอียดที่ Zacchetti (2010a, p. 191)

樹經 ในปัจจุบันยังไม่พบต้นฉบับคัมภีร์อรรถาธิบายนี้รวมถึงคำนำที่พระคังเซิงอยู่ ประพันธ์ไว้ แต่ตัวต้นฉบับพระสูตร 私呵昧經 ยังหลงเหลือมาถึงปัจจุบัน มีจำนวน 1 ผูก แปลโดยอุบาสกจื่อเซียน (支謙) ปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎกไทโชชินชู เล่มที่ 14 เลขที่ 532

11) 泥洹呌 (บทสวดมหาปริณิพพานสูตร) เป็นบทสวดมหาปริณิพพานสูตร มีการยืนยันผลงานชิ้นนี้ของพระคังเซิงอยู่จากหลักฐานอื่นคือ คัมภีร์ 出三藏記集 แต่ก็จัดบันทึกเพียงแค่ว่าชื่อผลงาน⁹ ไม่มีรายละเอียดอื่นใด และก็ไม่พบบทสวดมหาปริณิพพานสูตรฉบับพระคังเซิงอยู่แม้ในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ในคัมภีร์เกาเซิงจ้วน ท่านอยู่เฉียวได้บันทึกว่า

“ก็ [เหลือ] แค่เพียงบทสวดมหาปริณิพพานสูตรโดยพระคังเซิงอยู่ที่ยังสืบทอดมาจนถึงบัดนี้ กล่าวคือ บท [สวด] หนึ่งโคลก [ที่ขึ้นต้นว่า] 敬誦 ... [เป็นโคลก] ที่อ้างมาจากคัมภีร์มหาปริณิพพานสูตร 2 ผูก ดังนั้นจึงได้ชื่อว่า บทสวดมหาปริณิพพานสูตร”¹⁰

จากบันทึกข้างต้นยังมีร่องรอยที่น่าสนใจอยู่ดังนี้

1) คำว่า บัดนี้ หมายถึงอะไร

ผู้เขียนสันนิษฐานว่า คำว่า “บัดนี้” หมายถึง ยุคของราชวงศ์เหลียงที่ท่านอยู่เฉียวผู้ประพันธ์คัมภีร์เกาเซิงจ้วน มีชีวิตอยู่ในขณะนั้น ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า บทสวดมหาปริณิพพานสูตรฉบับพระคังเซิงอยู่นี้ ก็ยังมีอยู่ในสมัยของราชวงศ์เหลียง

2) คำขึ้นต้นโคลกว่า 敬誦 มีบันทึกเป็นหลักฐานอยู่จริงไหม

⁹ พระไตรปิฎกไทโชชินชู เล่มที่ 55 หน้า 92b3.เนื้อหา มีดังนี้ 康僧會傳泥洹呌記 (บทสวดมหาปริณิพพานโดยพระคังเซิงอยู่)

¹⁰ 唯康僧會所造泥洹梵呌于今尚傳。即敬誦一契文出雙卷泥洹。故曰泥洹呌也 (พระไตรปิฎกไทโชชินชู เล่มที่ 50 หน้า 415b27-29).

เมื่อตรวจสอบ มหาปรินิพพานสูตร ในพระไตรปิฎกไทโชชินชู พบว่ามีผู้แปลหลายสำนวน แต่ในมหาปรินิพพานสูตรสำนวนหนึ่งที่ไม่ทราบว่าเป็นผู้แปล อยู่ในเล่มที่ 1 เล่มที่ 6 ชื่อว่า 般泥洹經 มีคำขึ้นต้นโคลงว่า 敬謁 ปรากฏอยู่ด้วยดังนี้

敬謁法王來 (ถอดความได้ว่า เชิญท่านเฝ้าดูพระธรรมราชาที่เสด็จมาถึง)¹¹

ซึ่งหากพิจารณาจากเนื้อหาในโคลงเทียบกับพระสูตรบาลี จะพบว่ามีความใกล้เคียงกับคาถาที่ปึงคยานีพราหมณ์สรรเสริญพระผู้มีพระภาคเจ้า ปรากฏอยู่ในคัมภีร์อังกุตรนิกาย ปึงคยานีสูตร¹²

โดยสรุป บทสวดมหาปรินิพพานสูตรโดยพระคังเชิงฮุ่ย ไม่ปรากฏหลักฐานว่าหลงเหลือมาถึงปัจจุบัน แต่พบร่องรอยว่าในสมัยท่านอยู่เจียวผู้ประพันธ์คัมภีร์เกาเชิงจ้วนยังมีปรากฏอยู่

จากข้างต้น ผลงานชิ้นที่ 1)-6) ยังมีปรากฏอยู่จนถึงปัจจุบัน แต่ 7)-11) ไม่มีปรากฏ หากพิจารณาในรายละเอียดกล่าวได้ว่า ผลงานชิ้นที่ 1)-4) เป็นส่วนหนึ่งในผลงานชิ้นที่ 5) ส่วนผลงานชิ้นที่ 8)-9) แม้ไม่มีปรากฏในปัจจุบัน แต่ยังคงหลงเหลือคำนำของพระสูตรที่เขียนโดยพระคังเชิงฮุ่ย ทั้งหมดที่กล่าวมาสามารถสรุปเป็นตารางผลงานของพระคังเชิงฮุ่ยได้ดังนี้

¹¹ โคลงทั้งหมดมีดังนี้ 敬謁法王來，心正道力安，最勝號為佛，名顯若雪山，譬華淨無疑，得喜如近香，方身觀無厭，光若露耀明，唯佛智高妙，明盛無瑕塵，願奉清信戒，自歸於三尊 (พระไตรปิฎกไทโชชินชู เล่มที่ 1 หน้า 179b22-27).

¹² พระไตรปิฎก มจร เล่ม 22 ข้อ 195 หน้า 333-334 และชื่อของปึงคยานีพราหมณ์ก็ได้ปรากฏอยู่ในพระสูตรก่อนหน้านี้ด้วยเช่นกัน คือ การณปาสิบุตรสูตร ดูรายละเอียดได้ใน พระไตรปิฎก มจร เล่ม 22 ข้อ 194 หน้า 330-332

ผลงานดำเนินงานแปลและงานประพันธ์ของพระคังเชิงฮู่ย๋

ผลงาน	มี / ไม่มี	หลักฐานอ้างอิง	หมายเหตุ
1) 阿難念彌經 (อาหนานเนียนหมิงจิง)	มีปรากฏอยู่	พระไตรปิฎกโทไซชินชู เล่มที่ 3 ผูก 8 เรื่องที่ 88 หน้า 49b-50b	เป็นชาดกตอนหนึ่งที่รวมอยู่ในผลงานชิ้นที่ 5) 六度集經 (คัมภีร์ชาดก)
2) 鏡面王經 (จิงเมี่ยนหวางจิง)	มีปรากฏอยู่	พระไตรปิฎกโทไซชินชู เล่มที่ 3 ผูก 8 เรื่องที่ 89 หน้า 50c-51b	เป็นชาดกตอนหนึ่งที่รวมอยู่ในผลงานชิ้นที่ 5) 六度集經 (คัมภีร์ชาดก)
3) 察微王經 (ฉาเวยหวางจิง)	มีปรากฏอยู่	พระไตรปิฎกโทไซชินชู เล่มที่ 3 ผูก 8 เรื่องที่ 90 หน้า 51b-c	เป็นชาดกตอนหนึ่งที่รวมอยู่ในผลงานชิ้นที่ 5) 六度集經 (คัมภีร์ชาดก)
4) 梵皇王經 (梵摩皇經) (พันหวางหวางจิง) (พันหม่วหวางจิง)	มีปรากฏอยู่	พระไตรปิฎกโทไซชินชู เล่มที่ 3 ผูก 8 เรื่องที่ 91 หน้า 51c-52b	เป็นชาดกตอนหนึ่งที่รวมอยู่ในผลงานชิ้นที่ 5) 六度集經 (คัมภีร์ชาดก)
5) 六度集經 (คัมภีร์ชาดก)	มีปรากฏอยู่	ปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎกโทไซชินชูเล่มที่ 3 เลขที่ 152	ชาดกในการบำเพ็ญปารมิตา 6 มีทั้งหมด 91 ตอน
6) 雜譬喻經 (คัมภีร์อรวทาน)	มีปรากฏอยู่	พระไตรปิฎกโทไซชินชู เล่มที่ 4 เลขที่ 206 แต่ใช้ชื่อว่า 舊雜譬喻經	มีทั้งหมด 61 เรื่อง
7) 小品 (คัมภีร์อัชฎาสาสตร์ิกาปริชญูปารมิตา)	ไม่ปรากฏพบในปัจจุบัน		
8) 安般守意註 (คัมภีร์อรรถาธิบายอานาปานสติสูตร)	ไม่ปรากฏพบในปัจจุบัน		หลงเหลือแต่คำนำของตัวพระสูตรที่รจนาโดยพระคังเชิงฮู่ย๋
9) 法鏡註 (คัมภีร์อรรถาธิบายอุครทัตตปริพุกฉาสูตฺร)	ไม่ปรากฏพบในปัจจุบัน		หลงเหลือแต่คำนำของตัวพระสูตรที่รจนาโดยพระคังเชิงฮู่ย๋
10) 道樹註 (คัมภีร์อรรถาธิบาย 菩薩道樹經)	ไม่ปรากฏพบในปัจจุบัน		
11) 泥洹呬 (บทสวดมหาปริณิพพานสูตร)	ไม่ปรากฏพบในปัจจุบัน		

4. ปกิณกะ

เมื่อรัชสมัยเปลี่ยนผ่านจนกระทั่งถึงพระเจ้าซุนโฮได้ขึ้นครองราชย์ จึงเกิดมีการบันทึกเรื่องราวขึ้นอีกครั้งในคัมภีร์*เกาเซิงจ้วน* เกี่ยวกับการปราบปรบทำลายล้างลัทธิศาสนาต่าง ๆ ที่เห็นว่าเป็นพวกนอกรีต โดยวัดเจ็ญชุกก็เป็นเป้าหมายหนึ่งในการกวาดล้างครั้งนี้ ทำให้พระคังเซิงอยู่ตกที่นั่งลำบากในการรับมือกับสถานการณ์อันเลวร้ายที่เกิดจากนโยบายของพระเจ้าซุนโฮ

ในความเป็นจริง ก่อนหน้าพระเจ้าซุนโฮ ก็มีเรื่องราวเกี่ยวกับการทำลายล้างลัทธิศาสนาปรากฏในบันทึกของง่อก๊กด้วยเช่นกัน โดยกล่าวถึงพฤติกรรมของบุคคลชื่อว่า ซุนหลิม (孫林 หรืออ่านว่า ซุนเฉิน, มีชีวิตอยู่ในระหว่างคริสต์ศักราชที่ 231-258) ทำหน้าที่เป็นผู้สำเร็จราชการของง่อก๊กในรัชสมัยของพระเจ้าซุนเหลียงและซุนฮิว ซึ่งเป็นผู้ปกครององค์ที่ 2 และ 3 ของง่อก๊กตามลำดับ ในบันทึกกล่าวไว้ดังนี้

“[ซุนหลิม] ลบหลู่เทพเจ้าที่ประชาชนเคารพบูชา เผาศาลเจ้า
อุจื้อสวี่ที่ต้าเฉียวโถว ทบทำลายวัดพุทธ และฆ่าพระภิกษุ¹³”

ซึ่งหากเป็นจริงดังที่กล่าวมาข้างต้น หลังจากสิ้นสมัยพระเจ้าซุนกวนแล้ว ทุกรัชสมัยของง่อก๊กในกาลต่อมา ก็ได้มีการปราบปรามกวาดล้างลัทธิศาสนาที่ทางผู้ปกครองเห็นว่าเป็นพวกนอกรีตมาโดยตลอด แม้ประชาชนจะให้การเคารพบูชาก็ตาม

หากพิจารณาจากการกระทำดังกล่าว ถือว่ามีนโยบายที่ปฏิบัติต่อลัทธิศาสนาแตกต่างกับพระเจ้าซุนกวนเป็นอย่างมาก เนื่องจากพระเจ้าซุนกวนให้การสนับสนุนทั้งพุทธ เต๋า หยู แม้กระทั่งพวกผู้วิเศษมีฤทธิ์ที่พระองค์พิจารณาเห็นแล้ว

¹³ เนื้อหาดังนี้ [緜意彌溢,] 侮慢民神, 遂燒大橋頭伍子胥廟, 又壞浮屠祠, 斬道人。ปรากฏอยู่ในสามก๊ก เล่มที่ 64 ตอนซุนหลิม ตูรายละเอียดที่ Sanguo Zhi/64. (n.d.), Kamata (1982, p. 201), Zürcher (2007, p. 52)

ว่าเป็นประโยชน์ ถือเป็น การเปิดกว้างให้กับการป่าวประกาศคำสอนของลัทธิศาสนาต่าง ๆ มากกว่ายุคใดในอังก

ในประเด็นนี้พิจารณาได้จากร่องรอยของบันทึกที่มีกล่าวไว้บ้าง อาทิ

- ในกรณีของการเปิดกว้างให้กับแนวปฏิบัติของเต๋า ก็พิจารณาได้จากคำแนะนำของขุนเต่งผู้เป็นพระราชโอรสองค์โตของพระเจ้าซุนกวน ได้กล่าวกับพระเจ้าซุนกวนไว้ว่า

“ควรประพฤติตามแนวทางของหวงเหล่า ทำนุบำรุงประภาย
แสงแห่งเทพเจ้าให้รุ่งเรือง¹⁴”

- อีกทั้งยังมีเรื่องที่น่าสนใจเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับผู้วิเศษ ซึ่งพระเจ้าซุนกวนได้เชื่อเชิญคนผู้นี้ให้มาช่วยรับราชการ เขาผู้นั้นคือหวางเปี้ยว (王表) ผู้เป็นดั่งเทพสามารถทำนายเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เช่น อุทกภัย ภัยแล้ง และคำทำนายมักจะตรงตามที่กล่าวไว้ เป็นคนที่บอกให้พระเจ้าซุนกวนเปลี่ยนชื่อรัชศกเป็น “ไท่หยวน” หรือแม้แต่นางงามชั้นผู้ใหญ่ทั้งหลายก็หมั่นไปเยี่ยมเยียนเพื่อขอให้ช่วยทำให้เกิดสิริมงคลกับชีวิต แต่เมื่อพระเจ้าซุนกวนสิ้นพระชนม์ก็ไม่เห็นหวางเปี้ยวอีกเลย¹⁵

เมื่อพระคังเซิงฮุยต้องเผยแผ่พระศาสนาในรัชสมัยของพระเจ้าซุนโฮ ถือเป็นความท้าทายอีกรูปแบบหนึ่ง ที่ต้องเผชิญหน้ากับภัยคุกคามที่เข้ามาถึงวัดของท่านโดยตรง ไม่ว่าจะ เป็นเหตุการณ์การได้วาทะกับจางยูปราชาญแห่งอังกที่รับบัญชาจากพระเจ้าซุนโฮโดยตรง อีกทั้งการตอบคำถามต่อพระเจ้าซุนโฮในเรื่องกรรมและผลกรรม ซึ่งแม้บันทึกจะไม่ได้มีความยาวมาก แต่ก็พอเพียงที่จะติดตามได้ถึงความสามารถของท่านคังเซิงฮุยที่นำพาพระพุทธศาสนาและวัดเจ็ยชฺฟูาวิภุตมาได้ จนกลายเป็นตำนานบทหนึ่งจดบันทึกรวบรวมไว้ให้อนุชนรุ่นหลังผู้เป็นศากยบุตรทั้งหลายได้เรียนรู้

¹⁴ 修黄老之術，篤養神光. ดุรายละเอียดที่ Zürcher (2007, p. 53)

¹⁵ ดุรายละเอียดที่ Zürcher (2007, p. 53)

5. บทสรุป

ประวัติของพระคังเชิงฮู่ยู่ในตอนสุดท้ายนี้ (อ่านบทแปลที่อยู่ถัดไปประกอบ) จบลงด้วยการที่พระเจ้าซุนโฮนอกจากจะไม่ทำลายวัดเจียนชูแล้ว ยังให้การสนับสนุนในการบูรณปฏิสังขรณ์วัดเจียนชู อีกทั้งให้เชื้อพระวงศ์ต้องมีความเคารพต่อพระพุทธศาสนาอีกด้วย นอกจากนั้นยังหมั่นให้พระคังเชิงฮู่ยู่มาแสดงธรรม แม้จะเปิดใจพระเจ้าซุนโฮได้ไม่มากเท่าไร แต่ก็คงช่วยให้หลายชีวิตรอดจากการเช่นฆ่าทำลายล้างเพิ่มจำนวนมากขึ้น เป็นการแสดงให้เห็นถึงความไม่ย่อท้อยอมแพ้ในการเผชิญวิกฤต ที่หมายเอาชีวิตและพระพุทธศาสนา โดยใช้ความสามารถที่มีทั้งหมดนำพาวัดเจียนชูฝ่าคลื่นพายุลูกใหญ่ครั้งนี้ไปได้ และเป็นครั้งสุดท้าย ก่อนจะมรณภาพลงในสมัยพระเจ้าซุนโฮ หลงเหลือเพียงคุณูปการในด้านต่าง ๆ ผাগไว้เป็นเกียรติยศ และความภาคภูมิใจในฐานะที่เป็นศากยบุตร สืบทอดส่งผ่านเป็นมรดกธรรมให้ชาวพุทธทุกเชื้อชาติได้เรียนรู้ชื่นชมและอนุโมทนา

ชีวประวัติพระคังเชิงฮู่ยู่แห่งวัดเจียนชู (บทแปล)¹⁶

ตอน

ผลกรรมของพระเจ้าซุนโฮที่ลบหลู่พระพุทธรูป

เมื่อถึงสมัยพระเจ้าซุนโฮครองราชสมบัติ มีกฎการปกครองที่โหดร้ายทารุณ [แม้ในด้านศาสนาก็ได้รับผลกระทบ] ทรงกวาดล้างลัทธิความเชื่อศาสนาต่าง ๆ [ได้ทำลายสถานที่ประกอบพิธีของลัทธิหรือศาสนาเหล่านั้นไปไม่น้อย] จนกระทั่งถึงคราวของวัด [เจียนชู วัด] ในพระพุทธศาสนา พระเจ้าซุนโฮทรงปรารถนาให้ทุบทิ้ง จึงตรัสถามว่า

“เพราะเหตุใดจึงสร้าง [วัดแห่ง] นี้ขึ้นมา

หากคำสอน [ของพุทธะ] เป็นของแท้ และสอดคล้องกับ
[คำสอนที่อยู่ใน] คัมภีร์ซึ่งใช้เป็นแบบแผน [ในการปฏิบัติของ

¹⁶ ดูรายละเอียดในภาคผนวกข้อ 1

บ้านเมืองเรา ก็จะทำให้มีอยู่ต่อไป [พร้อมทั้งจะให้การ] สนับสนุน
[การเผยแผ่คำสอนตาม] แนวทาง [ของศาสนา] นั้น แต่ถ้า
[คำสอนทั้งหลาย] เหล่านั้นหาสาระความจริงมิได้ ก็จะทำให้
ราบเป็นหน้ากลอง”

ขุนนางทั้งหลายกล่าวห้ามปรามว่า

“อานุภาพของพุทธะแตกต่างจากเทพองค์อื่น เพราะพระคังเชิงฮู่
มีคุณฤทธิ์ [สามารถอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุมาปรากฏได้
ตามที่ลั่นวาจาไว้] ทำให้พระมหาจักรพรรดิ (พระเจ้าซุนกวน)¹⁷
ทรงสร้างวัดแห่งนี้ขึ้นมา หากฝ่าบาตทุเบาจะทุบทำลายทิ้ง
เกรงว่า [ในภายภาคหน้า เมื่อย้อนกลับมาใคร่ครวญทบทวนดู]
จะทรงเสียพระทัยในภายหลัง”

พระเจ้าซุนโฮ [แม้ได้ฟังขุนนางทั้งปวงทูลทัดทานแล้วก็ตาม แต่ก็วางแผน]
ส่งจางยูไปยังวัด [เจียนชู่] ได้วาทะกับท่านคังเชิงฮู่ [ปรารภนาให้จางยูไล่ต้อนจน
พ่ายแพ้ เพื่อหาข้ออ้างในการทำลายวัดทิ้ง เมื่อจางยูเดินทางมาถึงวัดเจียนชู่
พบท่านคังเชิงฮู่ จึงได้กล่าวเหตุในการมาเยือน ท่านคังเชิงฮู่ทราบวัตถุประสงค์
การมา ก็เข้าใจในบัดดล] ฝ่ายจางยูผู้เป็นเลิศในศิลปะการโต้วาทะ [มีไหวพริบ
ปฏิภาณในการโต้ตอบ ทั้งคล่องแคล่ว เชี่ยวชาญ ชำนาญในการ] ตั้งกระทู้ถามในแง่
มุมต่าง ๆ ทั้งลึกและกว้าง [ได้ตามใจปรารภนา เมื่อเริ่มประลองกันด้วยวาทะ ข้อซัก
ถามต่าง ๆ ถูกชดออกไปดังคมดอกฟุ้งสู่เป้า เข้าโจมตีฝ่ายตรงข้ามเป็นระลอกฉับไฉน]
ท่านคังเชิงฮู่ก็ได้กลับทันใดด้วยวาทศิลป์ที่คมคาย เฉียบแหลม เต็มไปด้วยอรรถ
และเหตุผล [ส่องประกายวาววับดุจคมแสงแห่งปลายทวนฟุ้งคืนสู่ศัตรูผู้โจมตีฉับนั้น
ปะทะกันอย่างไม่มีพัก] ตั้งแต่รุ่งเช้าจนถึงพลบค่ำ แต่ไม่ว่าด้วยกลวิธีใด ๆ จางยูก็ไม่

¹⁷ คำว่า 大皇 แปลว่า พระมหาจักรพรรดิ เป็นคำเรียกยกย่อง พระเจ้าซุนกวน มีบันทึก
ไว้ในสามก๊ก เล่มที่ 47 ตอนพระเจ้าซุนกวน ดังนี้ 諡曰大皇帝 ดูรายละเอียดที่ Sanguo
Zhi/47 (n.d.)

สามารถทำให้ฝ่ายตรงข้ามเปลื้องปล้ำปราชัยได้ในที่สุด จึงขอตัวกลับ ท่านคังเชิงฮู่ยู่ มีปฏิสันถารเดินตามไปส่งอาคันตุกะที่หน้าประตูวัด ในขณะที่นั่นเอง จางฮู่ยู่สังเกตเห็นที่บริเวณใกล้ ๆ วัดเจียนชู่ มีการเซ็นสรวงบูชาเทพเจ้าต่าง ๆ ที่ถือว่าเป็นพวกนอกรีต จึงตั้งประเด็นถามว่า

“เราได้สดับตรับฟังภูมิปัญญาของพุทธะจากท่าน ก็พอเห็นเค้าลางได้ว่า การทำหน้าที่ของท่านโดย] การเผยแพร่คำสอนของพุทธะซึ่งมีความน่าอัศจรรย์นี้ ยังให้ชนทั้งหลายเกิดความนับถือเลื่อมใส มีศรัทธาได้ แต่ก็ยังอดสงสัยไม่ได้ว่า หากคำสอนเป็นของแท้ เพราะเหตุใด เหล่าชนที่อยู่ข้างประตูวัดท่าน ถึงยังไม่เชื่อท่านหละ”

ท่านคังเชิงฮู่ยู่ได้ตอบกลับไปว่า

“สายฟ้าพาดพาดเปรี้ยงเสียงกู่ก้อง
คำรามร้องปานเขาสูงทรุดสลาย
คนหูหนวกยากเกินรับรู้ได้
แม้เสียงสายทอດไกลมิใช่เบา
ระยะห่างหมื่นลี้ลั่นร้องถึง
หากู้ซึ่งพึงธรรมกำจัดเขลา
เมื่อใจเปิดหูไม่ปิดคิดได้เอา
หูของเราจะได้ยินเสียงแห่งธรรม
แต่เมื่อก่อกำแพงสูงตระหง่าน
กระแสน้ำแห่งธรรมถูกปิดกั้น
ใกล้ตั้งตบถุน้ำดีสนิทกัน
ไกลลัมพันธ์ตั้งอยู่-เยว่คู่ศัตรู¹⁸”

¹⁸ ดูรายละเอียดในภาคผนวกข้อ 2

เมื่อจางยู่เดินทางกลับ [มาถึงพระราชวัง] ได้แต่สรรเสริญเชาว์ปัญญาของท่านคังเซิงฮู่ย [ต่อพระเจ้าซุนโฮ] และกล่าวทิ้งท้ายว่า

“ฝ่าบาท ตัวข้าน้อยด้อยสามารถ ภูมิรู้ของคังเซิงฮู่ยยากที่ข้าน้อยจะหยั่งถึง ขอทรงโปรดพิจารณาด้วยเถิดพระเจ้าข้า”

พระเจ้าซุนโฮ [จึงเตรียมการปราบเชาว์ปัญญาของพระสมณะรูปนี้] รับสั่งให้เหล่าขุนนางทั้งหลายเฉพาะที่เป็นปราชญ์บัณฑิตในราชสำนักเข้าประชุมพร้อมกัน และให้รถม้าเร่งรีบไปวัดเจียนชูรับท่านคังเซิงฮู่ยมาที่พระราชฐาน [เมื่อได้เวลาอันสมควร ท่านคังเซิงฮู่ยผู้เป็นเป้าหมาย ก็ก้าวเข้าสู่ท่ามกลางสมาคมมวลเหล่าขุนนางที่เลิศด้วยสติปัญญาของง่อก๊ก เผลอหน้ากับพระเจ้าซุนโฮผู้เป็นใหญ่ ณ ที่นั้น

หลังจากกล่าวคำนับทักทายเป็นที่เรียบร้อย] ท่านคังเซิงฮู่ยก็เข้านั่งประจำที่ซึ่งจัดเตรียมไว้ให้ ทันใดนั้น พระเจ้าซุนโฮก็เริ่มรุกด้วยข้อปจฉวว่า

“สมณะ ท่านได้กล่าวว่าพระพุทธศาสนาสอนให้เห็นถึงกรรมดี กรรมชั่วและผลของกรรมทั้งสอง หมายถึงอะไร”

ท่านคังเซิงฮู่ยกราบทูลว่า

“เรียนฝ่าบาท เมื่อเจ้าผู้ปกครองที่เลิศด้วยปัญญาออกไปด้วยความกตัญญูตเวทิตาและความเมตตาปราณีเป็นบาทในการขึ้นโลก [กระทำซึ่งคุณความดี] เมื่อนั้น ศุภนิมิตจะบังเกิด อีกาสี่เพลงแห่งดวงสุรียา¹⁹จะปรากฏตัวขึ้นโผผินบินทะยาน [สู่ห้วงเวหา]

แม้เทพพฤตมาก็จะปรากฏสำแดง [แปลงเป็นดวงดารา]²⁰ เจ็ดจ้าจุจแสงเพลิงเปล่งประกายระยับประดับขอบฟ้า สุกสกาในหมู่แพดาวบนทางช้างเผือก]

¹⁹ ดุรายละเอียดยุคในภาคผนวกข้อ 3

²⁰ ดุรายละเอียดยุคในภาคผนวกข้อ 4

เมื่อใดใช้เมตตาธรรมปกครองสรรพชีวิต
 เมื่อนั้นธารน้ำอมฤต²¹จะพวยพุ่งขึ้นจากปฐพี
 ทั้งพืชพรรณธัญญาหารรวงข้าวจะอ้วนพี²²
 นี่เป็นศุภนิมิตมงคลแห่งกุศลกรรม
 แต่ในกรณีผลของอกุศลกรรมก็ตรงกันข้าม

หากประพตฺติมิชอบลักลอบทำแต่ชั่ว แม้ในที่ลับ ยักรักษาภยันต์รักษาภู
 จับได้จะลงโทษ

หากประพตฺติชั่วมิเกรงกลัวคน ซึ่งในที่แจ้ง ผู้คนทั้งหลายจับได้ จะลง
 ประชาทัณฑ์

ในคัมภีร์อั้งจิง กล่าวว่า หากสั่งสมคุณงามความดี เรื่องปิติยินดีจะมีไปถึง
 ลูกหลาน²³

ในคัมภีร์ซือจิง ประพันธ์ไว้ว่า จะแสวงหาปิติสุขสันต์ ต้องไม่หันหลังกลับ
 [จากมรรคาที่ถูกต้อง]²⁴

คำสอนเหล่านี้ (ทั้งในคัมภีร์อั้งจิงและคัมภีร์ซือจิง) มีปรากฏอยู่ในลัทธิขงจื้อ
 แม้พระพุทธศาสนาก็มีคำสอนแนวนี้ปรากฏด้วยเช่นกัน”

พระเจ้าซุนโฮตรัสว่า

²¹ ดูรายละเอียดในภาคผนวกข้อ 5

²² พระคังเซิงฮุยใช้คำว่า 嘉苗 แต่ผู้เขียนสันนิษฐานว่า พระคังเซิงฮุยอาจหมายถึงชื่อ
 รัชศกหนึ่งในช่วงรัชสมัยพระเจ้าซุนกวนคือ รัชศก 嘉禾 ซึ่งอยู่ในช่วงปีคริสต์ศักราช
 ที่ 232-238 ทั้งสองชื่อนี้คือ 嘉苗, 嘉禾 ล้วนมีนัยว่า “พืชพรรณธัญญาหารอุดม
 สมบูรณ์”

²³ พระคังเซิงฮุยอ้างจากคัมภีร์อั้งจิง โดยในต้นฉบับคัมภีร์อั้งจิมิบันทึกไว้ดังนี้ 積善之家,
 必有餘慶; 積不善之家, 必有餘殃。

²⁴ พระคังเซิงฮุยอ้างจากคัมภีร์ซือจิง โดยในต้นฉบับคัมภีร์ซือจิงประพันธ์ไว้ว่า 豈弟君子, 求
 福不回。

“หากเป็นเช่นดังที่ท่านสาธยาย ท่านโจวกง²⁵ และขงจื๊อก็ได้
สั่งสอนไว้ดีแล้ว บ้านเมืองเราจึงจำเป็นต้องมีพุทธศาสนาอยู่
อีกหรือ”

ท่านคังเจิงอยู่ตอบกลับไปว่า

“คำกล่าวของโจวกง และขงจื๊อ เป็นการชี้แนะเนื้อหาเบื้องต้น
มีมุมมองที่ยังแคบและใกล้ แต่คำสอนของพระศากยมุนี มีแง่มุม
ในการมองเห็นเรื่องนี้ได้กว้างและไกลกว่า ทั้งมีความลุ่มลึก
ละเอียดประณีต เพราะว่า ในกรณีที่ประพตติชั่วสร้างแต่อกุศล
ไม่ได้ส่งผลแค่เพียงในโลกมนุษย์ แม้ชีวิตหลังความตาย ก็จะถูก
ทุกขีในอบายภูมิอย่างยาวนาน ตรงกันข้าม หากประพตติชอบ
สร้างแต่อกุศล ผลที่ได้แม้ในโลกนี้ก็มีความสุข หลังจากละโลกนี้
ไปแล้ว ก็จะได้รับปิติสุขบนพิมานสวรรค์นานนับกับกัลป์

[เมื่อเปรียบเทียบกันระหว่างคำสอนของทั้ง 2 ฝ่ายในกรณี
ดังกล่าว แม้จะมีแง่มุมที่เหมือนกัน แต่หลักธรรมคำสอนของ
พระพุทธศาสนาให้ความลุ่มลึกมากขึ้นไปอีก เป็นการแสดงให้เห็น
เห็นภาพได้ชัดถึงผลกรรมดี ผลกรรมชั่ว] เพราะฉะนั้นจึงสอนว่า
ควรทำความดี ละเว้นความชั่ว หากพิจารณาใคร่ครวญอย่าง
ถ่องแท้แล้ว นี่เป็นมหันตานุภาพแห่งสัตตศาสนาไม่ใช่หรือ”

พระเจ้าซุนโฮได้ฟังดังนั้น จึงนั่งเงียบไม่ได้ตอบกลับไป

[ลบทูลู่พระพุทธรูป]

แม้พระเจ้าซุนโฮจะได้ฟังธรรมที่ชี้แนะโดยท่านคังเจิงอยู่ [ซึ่งมีนัยคล้าย
เพื่อให้ปรับปรุงพระองค์เอง] แต่ด้วยนิสัยที่เป็นคนโหดร้ายทารุณปราศจากเมตตา

²⁵ ดูรายละเอียดในภาคผนวกข้อ 6

ธรรม จึงไม่สามารถเข้าใจความหมาย[ที่พระคังเซ็งอยู่ต้องการจะสื่อถึง] ไม่มีการปรับปรุงหรือปรับเปลี่ยนใด ๆ เพื่อเอาชนะในพฤติกรรมของพระองค์เอง

ในกาลต่อมา พระเจ้าซุนโฮมีรับสั่งให้เกณฑ์ทหารหาญเข้ามาในเขตพระราชฐานชั้นในเพื่อสร้างพระราชอุทยานขึ้น ในขณะที่กำลังทำการก่อสร้างได้พบพระพุทธรูปสี่ทอของเหล็กร่วม²⁶ สูงหลายเศียรที่บริเวณนั้น จึงได้นำทูลถวายเมื่อพระเจ้าซุนโฮทอดพระเนตรแล้ว จึงรับสั่งว่า

“ให้นำไปตั้งไว้ในที่โสโครก และราดรดด้วยน้ำมูตรคุณ”²⁷

ตรัสตั้งนั้นแล้วก็ทรงพระสรวลกับเหล่าขุนนางทั้งหลายกันอย่างสนุกสนาน

ต่อมาไม่นาน [เหตุการณ์ไม่คาดฝันพลันเกิดขึ้น] ท้าวพระวรกายของพระเจ้าซุนโฮเกิดอาการบวมพองเป็นตุ่มหนองอย่างไม่ทราบสาเหตุ แม้ในที่พระคฤหาสน์เมื่ออาการกำเริบได้ส่งเสียงร้องขึ้นด้วยความเจ็บปวดอย่างไม่มีประมาณ กูร็องโหยหวนจวนจรดพื้นฟ้า ไทสี่²⁸จัดการตรวจตราทำนายว่า ได้กระทำการล่วงเกินเทพผู้ยิ่งใหญ่องค์ใดองค์หนึ่งเป็นแน่แท้ จึงรีบเร่งขนานศาลกล่าว ตระเวนบูชาเทพเจ้าที่ศาลเจ้าศักดิ์สิทธิ์แห่งนั้นบ้างแห่งนี้บ้าง แต่ถึงจะบูชาเทพองค์ใด ก็ไม่ได้ทำให้อาการเจ็บปวดของพระองค์ทุเลาขึ้นเลยแม้แต่น้อย

ครานั้น ในหมู่ขุนนางก้านลมีอยู่นางหนึ่ง [ได้เคยไปวัดในพระพุทธศาสนา] มีความเลื่อมใสในพุทธธรรมมาเนิ่นนาน จึงกราบทูลถามว่า

²⁶ ในคัมภีร์ 出三藏記集 ได้บันทึกโดยให้รายละเอียดชัดขึ้นไปอีกว่า 一立金像 หมายถึง เป็นพระพุทธรูปในทำยีน

²⁷ ดูรายละเอียดในภาคผนวกข้อ 7

²⁸ ไทสี่ 太史 เป็นขุนนางอยู่ในสังกัดภายใต้การกำกับดูแลโดยไท่ฉาง 太常หน้าที่ของไท่สี่คือดูฤกษ์ ดูดวงดาว จัดทำปฏิทิน ดูแลด้านพิธีกรรม บูชาบวงสรวง และประวัติศาสตร์ แต่หลังจากยุคทงกั๋วราชวงศ์บ่ทบาทหน้าที่ของไท่สี่เหลือแค่เพียงด้านดูฤกษ์ยามและจัดทำปฏิทิน

“ฝ่าบาท พระองค์เคยเสด็จไปวัดพุทธ [สักการะพระพุทธรองค์]
เพื่อขอพรที่ปรารถนาบ้างหรือไม่”

พระเจ้าซุนโฮเงยพระพักตร์ขึ้นสบพระเนตร กล่าวว่

“พุทธะเป็นเทพที่ยิ่งใหญ่กว่าเทพองค์อื่นหรือ”

นางกำนัลนั้นทูลตอบย้าแต่ละคำว่

“กราบทูลฝ่าบาท พระพุทธรองค์ทรงเป็นเทพเหนือเทพ
[เพราะว่าเทพเจ้าองค์อื่นยังต้องให้การเคารพพระองค์]”

เมื่อพระเจ้าซุนโฮได้ฟังคำตอบ [ที่ต้องการสื่อของนางกำนัลนั้น] จึงฉงนใจ
คิดได้ [หวนระลึกถึงเรื่องราวที่ตนเองได้ก่อไว้]

[พลิกผันกลับใจ]

ด้วยเหตุนี้ นางจึงได้อัญเชิญพระพุทธรูปที่ถูกรดด้วยน้ำมูตรคุณกลับมา
ประดิษฐานในพระราชวัง ทำการชำระล้างสิ่งโสโครกเหล่านั้นด้วยน้ำปรุงเครื่องหอม
สุคันธชาติมากกว่า 10 ครั้ง เมื่อเป็นที่เรียบร้อย จึงนำมาประดิษฐาน จุฑธูปกายน
ทำการขอขมา พระเจ้าซุนโฮทรงสักการะโห่ค่านับสำนึกผิด ณ หมอนรองในสิ่งที่
พระองค์พลาดพลั้งล่วงเกิน ระหว่างนั้นอาการเจ็บก็ไม่กำเริบอยู่พักหนึ่ง จึงรีบส่ง
ขุนนางไปย้งวัดเจ็ยชอุบถถามคณะสงฆ์เพื่อจะอาราธนาพระคังเซ็งฮู่แสดงธรรม
แต่พระองค์

[เมื่อทราบถึงพระราชประสงค์] ท่านคังเซ็งฮู่ได้ตามขุนนางคณะนั้น
กลับมายังพระราชวัง ถวายการเข้าเฝ้าพระเจ้าซุนโฮ ครั้นได้เผชิญหน้ากันอีกครา
พระเจ้าซุนโฮทรงเริ่มซักถถามเหตุและผลของการสร้างกรรมดีและกรรมชั่วในทาง
พระพุทธศาสนา ท่านคังเซ็งฮู่ให้การสาธยายปูพื้นแจจแจงโดยละเอียด ทั้งยกเรื่อง
ราวมาสาธกเฉพาะประเด็นสำคัญเพื่อให้เห็นภาพอย่างชัดเจน

พระเจ้าซุนโฮมีโชคนโง่เขลาเป็นผู้มีปัญญามาแต่เดิม ทรงปิติยินดีในการแสดงธรรมของท่านคังเซ็งฮุย มีพระราชประสงค์ทอดพระเนตรคัมภีร์เกี่ยวกับศีลวินัยของภิกษุ แต่ท่านคังเซ็งฮุยเห็นว่าคัมภีร์ด้านศีลวินัย เป็นเรื่องเกี่ยวเนื่องกับเพศบรรพชิต มิใช่สิ่งที่ควรเปิดเผยต่อเพศคฤหัสถ์แม้เพียงเล็กน้อย²⁹ ซึ่งอาจเกิดความเข้าใจผิดมากกว่าความเข้าใจถูก จึงได้เลือกหยิบยกพระสูตรผู้ช่าเป็นเยี่ยงที่กล่าวถึงมโนปนิธาน [ของพระโพธิสัตว์เจ้า] ในการบำเพ็ญจริยา [เพื่อมุ่งสู่พุทธภูมิ] มีทั้งสิ้น 135 ข้อ³⁰ ซึ่งสามารถสังเคราะห์เป็นพระวินัย 250 ข้อ³¹ กรอบแห่งศีลวินัยที่คุณทุกอริยาบทไม่ว่าเดินยืนนั่งนอน ล้วนแต่เป็นไปเพื่อปรารถนาช่วยเหลือสรรพสัตว์ด้วยความเมตตาทั้งสิ้น เมื่อได้ฟังดังนั้น พระเจ้าซุนโฮทรงทราบถึงปนิธานของพระโพธิสัตว์เจ้า ที่เปี่ยมไปด้วยเมตตาต่อสรรพสัตว์ในแ่งมุมที่กว้างขึ้น ทำให้กุศลจิตเริ่มก่อตัว ด้วยเหตุนี้ จึงขออาราธนาและสมทานศีล 5 จากพระคังเซ็งฮุย

หลังจากนั้นประมาณ 10 วัน พระเจ้าซุนโฮก็ทรงหายจากพระอาการประชวร จึงมีพระราชโองการให้ซ่อมแซมและตกแต่งเพิ่มเติมวัดเจียนชูที่ท่านคังเซ็งฮุยพำนักอยู่ให้มีความงดงามอลังการ ประกาศแจ้งแก่เชื้อพระวงศ์ว่าต้องให้ความ

²⁹ ดูรายละเอียดในภาคผนวกข้อ 8

³⁰ 佛說菩薩本業經 (พระสูตรที่เกี่ยวกับการบำเพ็ญจริยาของพระโพธิสัตว์ และมีการระบุว่า เป็นพุทธพจน์จากอักษรนำหน้า) เป็นพระสูตรที่แปลโดยอุบาสกจิ๋วจี๋เซียนและยังคงทอดมาถึงปัจจุบัน มีปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎกไทโชชินชู เล่มที่ 10 เลขที่ 281 จะกล่าวถึงเนื้อหาเกี่ยวกับปนิธานไปเรื่อย ๆ แต่ไม่มีการใส่ลำดับข้อและไม่ได้รวมทั้งหมดว่ามีกี่ข้อด้วยเช่นกัน ปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎกไทโชชินชู หน้า 447b26 เป็นต้นไป

³¹ เรื่องพระวินัย 250 ข้อ สันนิษฐานว่า พระวินัยชุดนี้เป็นของนิกายธรรมคุปตะ ซึ่งเป็นกึ่งนิกายในสายเถรวาทในยุคแตก 18 นิกาย พระวินัยชุดนี้ยังหลงเหลือมาถึงปัจจุบัน แต่มีเพียงแค่พากย์จีน ปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎกไทโชชินชู เล่มที่ 22 เลขที่ 1428 หน้า 567-1014 มีชื่อว่า 四分律 แปลตามรูปศัพท์ได้ว่า พระวินัยสี่ภาค แปลโดยพระพุทธยศ 仏陀耶舍 และพระพุทธสมฤติ 竺仏念 ราวปีคริสต์ศักราช 410-412

เคารพต่อพระพุทธศาสนาโดยไม่มีข้อยกเว้น

ในรัชสมัยของพระเจ้าซุนโฮแห่งง่อก๊ก ท่านคังเซ็งอยู่ใต้เทศนาพระสัทธรรมอยู่เนื่อง ๆ แต่เนื่องด้วยนิสัยที่ดูร้ายเหยียดโหดของพระเจ้าซุนโฮ จึงไม่สามารถรองรับพระธรรมที่ลึกซึ้งได้ ทำได้แค่เพียงเทศน์สอนในเรื่องกรรมและผลของกรรมที่เข้าใจง่ายใกล้ตัว ซึ่งพอจะเปิดใจพระเจ้าซุนโฮ [ต่อคำสอนของพระพุทธศาสนา] ได้บ้าง

[ผลงานด้านแปลคัมภีร์และงานประพันธ์อื่น ๆ]

ในขณะที่ท่านคังเซ็งอยู่พำนักอยู่ที่วัดเจ็ญชู่ได้แปลพระสูตรจำนวนมากกล่าวคือ 阿難念彌 [經] (อาหนานเนียนหมี่จิง) 鏡面王 [經] (จิ่งเมี่ยนหวางจิง) 察微王 [經] (ฉาเว่ยหวางจิง) 梵皇 [經] (ฟ่านหวางจิง) ทั้งยังแปลอชฎุสาศ์สรีกาปรัชญาปารมิตาสูต คัมภีร์ชาตก (六度集經) คัมภีร์อวทาน (雜譬喻) เป็นคำแปลที่ได้เนื้อสาระของพระสูตรนั้น ๆ พร้อมทั้งมีอรรถพญัญชนะที่ถูกต้อง นอกจากนั้นยังถ่ายถอดบทสวดมหาปริณีพพานสูตร ซึ่งมีถ้อยทำนองไพเราะ เสียงสวดก้องกังวานสดใส จนต้องใช้เป็นต้นฉบับการสวดในสมัยนั้น และยังได้รจนาคัมภีร์อรรถาธิบาย อานาปานสติสูตร คัมภีร์อรรถาธิบายอุครทัตตปริฎจฉาสูต คัมภีร์อรรถาธิบาย [菩薩道樹經] (ผู่ซ่าเต้าชู่จิง) รวมทั้งร้อยคำนำอารัมภบททั้ง 3 พระสูตร [ดังกล่าวที่ได้อรรถาธิบาย ล้วน] มีถ้อยคำสำนวนงดงามวิจิตร อัดตะแนวคิดละเอียดลึกซึ้ง เป็นผลงานปรากฏให้เห็น เผยแพร่สู่ชนชาวโลกทั้งหลาย

เมื่อถึงเดือน 4 ปีรัชศกเทียนจี้ที่ 4 แห่งง่อก๊ก [ก็เป็นอันสิ้นสุดของยุคสามก๊ก] พระเจ้าซุนโฮยอมสยบแก่กองทัพแห่งจิ้น สวามิภักดิ์ต่อพระเจ้าสุมาเอี้ยน หลังจากนั้นในเดือน 9 ท่านคังเซ็งอยู่ได้เกิดอาพาธจนกระทั่งมรณภาพในที่สุด

ในปีเดียวกันนี้ หลังจากที่ปราบง่อก๊กรวมแผ่นดินเป็นหนึ่ง กุมการปกครองจีนทั้งหมดได้สำเร็จ พระเจ้าสุมาเอี้ยนหรือพระเจ้าจักรพรรดิจิ้นอู่แห่งราชวงศ์จิ้น [ตะวันออก] ทรงตั้งชื่อปีปฐมรัชศกใหม่ว่า “ไท่คัง”

[ยกย่องเชิดชู]

ต่อมาในช่วงรัชศกเสียนเหอแห่งราชวงศ์จิ้น (咸和, คริสต์ศักราชที่ 326-334 สมัยพระเจ้าจักรพรรดิฉินเฉิงแห่งราชวงศ์จิ้นตะวันออก) ขุนพลซุจหัววิน³² ก่อการจลาจลขึ้น ทำให้สลุปที่ท่านคังเซิงอยู่สร้างไว้ถูกเพลิงเผาไหม้ แต่ชื่อคัง³³ นามว่า เหวอซง³⁴ ได้ให้การบูรณปฏิสังขรณ์ขึ้นอีกครั้ง

ในสมัยเจ้าโย่ว³⁵ ผู้ดำรงตำแหน่งแม่ทัพปราบตะวันตก³⁶ ภายในวงศ์ตระกูล ไม่มีใครนับถือพระพุทธศาสนา มีแต่ลบลู่พระรัตนตรัย เมื่อเดินทางมาถึงวัดเจียนชู ได้ประกาศท่ามกลางสงฆ์ว่า

“ได้ยินมาว่า ในกาลก่อน สลุปแห่งนี้มีประกายแสงปรากฏขึ้น อยู่เนื่อง ๆ ล้วนเป็นเรื่องโกหกปกคลุม ไม่มีอะไรพิสูจน์ได้ ทำให้ถึงเชื่อเรื่องแบบนี้กัน ตัวข้าไม่เชื่อ หากแท้จริงต้องปรากฏให้เห็น ข้าจะเชื่อก็ต่อเมื่อข้าเห็นด้วยตาตนเอง ถึงจะปราศจากข้อกังขา”

³² ขุนพลซุจหัววิน (蘇峻) ได้ก่อกบฏขึ้นในช่วงปีคริสต์ศักราชที่ 327-329 ยกทัพเข้าล้อมเมืองเจียนคัง แต่พ่ายแพ้และได้เสียชีวิตในที่สุดในปีรัชศกเสียนเหอที่ 3 ตรงกับปีคริสต์ศักราชที่ 328 ศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมได้ในบันทึกประวัติศาสตร์ราชวงศ์จิ้น เล่มที่ 100 ตอนประวัติของซุจหัววินที่ Jln Shu/100 (晉書卷100). (n.d.).

³³ ดูรายละเอียดในภาคผนวกข้อ 9

³⁴ ดูรายละเอียดในภาคผนวกข้อ 10

³⁵ เจ้าโย่ว 趙誘 เป็นนักรบที่ท้าวหาญอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของหวางตุน 王敦 ที่เป็นแม่ทัพใหญ่ ได้ตายในหน้าที่ขณะออกรบในศึกของตู้เฉิง 杜曾 ตามคำสั่งของหวางตุนและได้เสียชีวิตในศึกนี้โดยฝีมือการทำศึกของตู้เฉิง 杜曾 ศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมได้ในบันทึกประวัติศาสตร์ราชวงศ์จิ้น เล่มที่ 57 ตอนประวัติของเจ้าโย่วที่ Jln Shu/57 (晉書卷 57). (n.d.).

³⁶ แม่ทัพปราบตะวันตก 平西將軍 เป็นหนึ่งในบรรดาศักดิ์ทางการทหารของแม่ทัพปราบจตุรทิศ 四平將軍 ได้แก่ แม่ทัพปราบตะวันออก แม่ทัพปราบใต้ แม่ทัพปราบตะวันตก และแม่ทัพปราบเหนือ

พอสิ้นคำกล่าว ทันใดนั้น สถูปก็เปล่งประกายแสงทั้งห้าเจดจ้าโชนรัศมี
 สาดแสงแผ่กว้างคลุมทั่วอุโบสถอาราม เจ้าโยวเห็นดังนั้นพลันขนลุกชูชูชัน เกิด
 ความยำเกรง ทำให้ทิวี่มานะบรรเทาลง ด้วยเหตุนี้จึงให้ความเคารพนับถือพระพุทธ
 ศาสนา ได้สร้างสถูปขนาดเล็กขึ้นในฝั่งบูรพาทิศของวัดเจ็ยนชู [เป็นอนุสรณ์สถาน]
 เพื่อตริระลึกถึงความศักดิ์สิทธิ์ของพระมหามุนี (พระพุทธเจ้า) ในกาลก่อนที่ผ่าน
 มา และคุณูปการของพระคังเซ็งฮู่ย์ในยุคปัจจุบันนี้ อีกทั้งยังให้วาดรูปเหมือนของ
 ท่านขึ้นมา เพื่อเป็นการบอกกล่าวเล่าขาน [ถึงการมีตัวตนและคุณูปการของพระ
 คังเซ็งฮู่ย์] สืบทอดมาจนกระทั่งบัดนี้ [ต่อมา] ชุนฉิว³⁷ ได้ร่ายกลอนสรรเสริญ [ท่าน
 คังเซ็งฮู่ย์] ว่า

สุขสงบศานติปลีกวิเวก
 อุดมเอกอันเลิศประเสริฐแท้
 บ่วงร้อยรัดไร้ผู้กมัดในดวงแด
 พันกระแสเจริญแต่วิเศษธรรม
 ครั้นครายคุมีตมนอนธการ
 บัดภัยพาลป้ายร้ายโทษตายซ้ำ³⁸
 ข้ามฝั่งไกลใจจรตภูมิพิสุทธิ์ธรรม
 ตระห่่ง่านล้ำค่าจุนศาสน์เมื่อมีภัย³⁹

³⁷ ดุรายละเอียดในภาคผนวกข้อ 11

³⁸ ดุรายละเอียดในภาคผนวกข้อ 12

³⁹ ดุรายละเอียดในภาคผนวกข้อ 13

บรรณานุกรม

- เขมณัฏฐ์ ทรัพย์เกษมชัย. (ผู้แปล). (2557). *ประวัติศาสตร์จีนฉบับย่อ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- พระคลัง (หน), เจ้าพระยา. (ผู้แปล). (2559). *สามก๊กฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อมรินทร์.
- เมธี พิทักษ์ธีระธรรม, ปิยาภรณ์ ว่องวรารากร, พรพิมล ศรีหมอก. (2563). ชิวประวัติ พระคังเซิงฮู่ยในคัมภีร์ *เกาเซิงจ้วน* แปล (1): การอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุของพระคังเซิงฮู่ยในรัชสมัยพระเจ้าซุนกวนยุคสามก๊ก. *วารสารพุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, ปีที่ 27 ฉบับที่ 2, 104-138.
- ยง อิงคเวทย์. (2532). *วิวัฒนาการกวินพนธ์จีน (ชื่อจีน: ฉู่ฉือ)*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิเสถียรโกเศศ-นาคะประทีป.
- สุวรรณภา สถาอานันท์. (2555). *หลุนอี่ว: ขงจื้อสนทนา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ openbooks.
- Hirai, Shun'ei. (1993). 高僧伝の注釈的研究 III. 駒沢大学仏教学部論集 24, 1-36(L).
- Jin Shu/56* (晉書卷56). (n.d.). Retrieved from <https://zh.wikisource.org/wiki/晉書/卷056>
- Jin Shu/57* (晉書卷57). (n.d.). Retrieved from <https://zh.wikisource.org/wiki/晉書/卷057>
- Jin Shu/77* (晉書卷77). (n.d.). Retrieved from <https://zh.wikisource.org/wiki/晉書/卷077>
- Jin Shu/100* (晉書卷100). (n.d.). Retrieved from <https://zh.wikisource.org/wiki/晉書/卷100>
- Kamata, Shigeo. (1982). *中国仏教史 I*. 東京: 東京大学出版会.
- Nakamura, Hajime. (2003). *遊行経 上*. 東京: 大蔵出版.

- Nattier, Jan. (2008). *A Guide to the Earliest Chinese Buddhist Translation: Texts from the Eastern Han and Three Kingdoms Periods*. Bibliotheca Philologica et Philosophica Buddhica 10. Tokyo: The International Research Institute for Advanced Buddhology.
- Robert, Shih. (1968). *Biographies des moines éminents (Kao seng tchouan) de Houei-kiao, Traduites et annotées*. Louvain: Institut Orientaliste, Université de Louvain.
- Sanguo Zhi/47 (三国志卷47)*. (n.d.). Retrieved from <https://zh.wikipedia.org/wiki/三國志/卷47>
- Sanguo Zhi/64 (三国志卷64)*. (n.d.). Retrieved from <https://zh.wikipedia.org/wiki/三國志/卷64>
- Yoshikawa, Tadao., and Toru, Funayama. (2009a). 高僧伝I. 東京: 岩波文庫.
- Yoshikawa, Tadao., and Toru, Funayama. (2009b). 高僧伝II. 東京: 岩波文庫.
- Zacchetti, Stefano. (2010a). Some Remarks on the Authorship and Chronology of the *Yin Chi Ru Jing Zhu* 陰持入經註: The Second Phase in the Development of Early Chinese Buddhist Exegetical Literature. In Giacomella Orofino, & Silvio Vita (Eds.), *Buddhist Asia 2: Papers from the Second Conference of Buddhist Studies Held in Naples in June 2004* (pp. 141-198). Kyoto: Italian School of East Asian Studies.
- Zacchetti, Stefano. (2010b). The Nature of the Da Anban Shouyi Jing Reconsidered. *Journal of the International Association of Buddhist Studies* 32 (1-2): 421-484.
- Zürcher, Erik. (2007). *The Buddhist Conquest of China: The Spread and Adaptation of Buddhism in Early Medieval China*. Leiden: Brill.

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารข้อมูลต่าง ๆ ในบทความฉบับนี้ ต้องขอขอบคุณ คุณจารุวรรณ สังข์กรม นักศึกษามหาวิทยาลัย โคมาซาวะที่ช่วยหิบบ่มและถ่ายสำเนาหนังสือเป็นไฟล์ดิจิทัล เนื่องจากบทความบางชิ้นไม่สามารถหาได้ภายในประเทศ หรือหนังสือวิชาการพุทธของญี่ปุ่นที่ต้องการนำมาอ้างอิงมีราคาสูงมากจนผู้เขียนไม่สามารถซื้อได้ จึงขอขอบคุณ คุณจารุวรรณ สังข์กรม ที่เห็นคุณค่าในงานวิชาการและยอมสละเวลาเพื่อสนับสนุนเรื่องข้อมูลเอกสารมา ณ ที่นี้ นอกจากนี้ขอขอบคุณคุณปรัชญา สัพพัญญวิทย์ ที่ช่วยแนะนำในเรื่องภาษาจีนอีกทั้งช่วยตรวจสอบคำอ่านภาษาจีน คุณประพัฒน์ จำปาไทย ที่ให้คำแนะนำเรื่องภาษาและช่วยตรวจต้นฉบับ และขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อ ผศ.ดร.ประทุม อังกูรโรหิต ผู้มีความเป็นครูบาอาจารย์เต็มเปี่ยมในดวงใจ ท่านได้เมตตาตลอดเวลาอันมีค่า กรุณาให้คำชี้แนะต่าง ๆ พร้อมทั้งให้กำลังใจในการปรับแก้ในงานเขียนฉบับนี้จนเสร็จสมบูรณ์

ภาคผนวก

1. ในตอนผลกรรมของพระเจ้าซุนโฮที่ลบหลู่พระพุทธรูป เป็นการแปลและเรียบเรียงจากต้นฉบับปฐมภูมิคือ คัมภีร์*เกาเซิงจ้วน* ซึ่งจัดอยู่ในหมวดประวัติศาสตร์ของพระไตรปิฎกฉบับไทโชชินชู เล่มที่ 50 (高僧伝, เลขที่ 2059 หน้า 325c6 - 326b8) เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้อ่านได้เข้าใจเนื้อหามากยิ่งขึ้น จึงขออธิบายเครื่องหมายต่าง ๆ ดังนี้

[] เป็นเครื่องหมายที่ผู้เขียนเสริมความเข้ามา ไม่มีอยู่ในต้นฉบับ

() เป็นเครื่องหมายแสดงถึง คำอธิบายความหมาย, คำศัพท์เดียวกันแต่ต่างภาษา, คำที่ปริวรรต เป็นต้น

2. ฉู-เยว่คู่ศัตรู ควรจะหมายถึงแคว้นฉู (楚) และแคว้นเยว่ (越) ในยุคชุนชิว ที่แม้สองแคว้นนี้จะมีเขตแดนประชิดติดกันเปรียบดั่งดับและถ่วงน้ำดีก็ตาม

แต่สองแคววันนี้ก็มุ่งสร้างแต่ความเป็นอริ ไม่ยอมอ่อนข้อประนีประนอมร่วม
ปรองดองซึ่งกันและกันได้ ส่วนสำนวนที่ว่า 肝膽楚越 (ตับและถุงน้ำดี คู่และเยว่)
มีปรากฏในคัมภีร์จวงจื่อ (莊子) ดังนี้ 自其異者視之, 肝膽楚越也, 自其同者
視之, 萬物皆一也。 ดูรายละเอียดเพิ่มเติมที่ Hirai (1993, p. 30)

3. อีกาสี่เพลิงแห่งดวงสุรียา (赤烏) หรือเรียกอีกชื่อว่า อีกาสามขา
(三足烏) ถือเป็นศุภนิมิตอย่างหนึ่ง คัมภีร์ 孫氏瑞應圖 ได้กล่าวไว้ว่า “อีกาสามขา
จะปรากฏขึ้นในยามที่พระราชามีน้ำพระทัยเต็มเปี่ยมไปด้วยเมตตาปกครองไพร่ฟ้า
ทั่วหล้า ไม่ปรารถนาประหัตประหารทำลายชีวิต” นอกจากนั้น อีกาสี่เพลิงแห่ง
ดวงสุรียา (赤烏) ยังใช้เป็นชื่อรัชศกแห่งอ๊กก๊ก ซึ่งอยู่ในช่วงคริสต์ศักราชที่ 238-251
ดูรายละเอียดเพิ่มเติมที่ Hirai (1993, p. 31)

4. เทพพฤตมาที่จะปรากฏสำแดง [แปลงเป็นดวงดารา] ในต้นฉบับใช้คำว่า
老人見 หากเทียบกับบันทึกชื่อว่า 出三藏記集 ในประโยคเดียวกัน มีการเพิ่มอักษร
星เข้าไป กลายเป็น 老人星見 ทำให้ทราบความหมายชัดเจนขึ้น เนื่องจากอักษร
星 แปลว่า ดวงดาว

ส่วนในคัมภีร์ 史記 ได้จัดบันทึกทางด้านดาราศาสตร์เกี่ยวกับดาวดวงนี้
ไว้ว่า “มีดาวดวงใหญ่ที่ใกล้ดาวสุนัข [ใหญ่] เรียก [ดาวนี้] ว่า ดาวผู้เฒ่าแห่งซีกโลกใต้
ดาวผู้เฒ่าจะปรากฏยามบ้านเมืองสงบสุข จะไม่พบเห็นหากยามเกิดสงคราม”
(狼比地有大星曰南極老人。老人見治安。不見兵起) ซึ่งในคัมภีร์อื่นก็มีบันทึก
คล้ายกัน เช่น คัมภีร์ 春愁元命包 ได้บันทึกว่า “ดาวผู้เฒ่าจะปรากฏยามบ้านเมืองมี
ความสงบสันติ” (老人星。治平則見) ดูรายละเอียดเพิ่มเติมที่ Hirai (1993, p. 31)

ดวงดาวนี้ถือเป็นหนึ่งในเทพเจ้าของทางลัทธิเต๋า ส่วนทางญี่ปุ่นก็ถือเป็น
หนึ่งในเทพเจ้าแห่งโชคลาภทั้ง 7 ก็คือ จูโรจิน (寿老人) โดยมีลักษณะรูปร่าง
เป็นผู้เฒ่าไว้หนวดเคราสีขาวโพลนยาวสลวย และมีกวางคอยติดตาม

5. ธารน้ำอมฤต (醴泉) เป็นศุภนิมิตอีกรูปแบบหนึ่ง ในคัมภีร์ลุ่นเหิง
(論衡) ภาค 是應 มีบันทึกว่า “ธารน้ำพุพวยพุ่งจากใต้ดิน รสนั้นหวานดุจสุราที่มี

มธุรสหวานล้ำ ดั่งนั้นจึงเรียกว่า ธารน้ำอมฤต” (泉從地中出。其味甘若醴。故曰醴泉) และยังมีกล่าวไว้ในคัมภีร์อื่นว่า หากดื่ม น้ำนี้แล้ว จะกลับคืนสู่ความเป็นหนุ่ม เป็นสาวอีกครั้ง ดูรายละเอียดเพิ่มเติมที่ Hirai (1993, p. 31)

6. โจวกง หมายถึง โจวกงด้านผู้เป็นพระโอรสองค์ที่ 4 ของพระเจ้าโจวเหวิน เป็นพระอนุชาของพระเจ้าโจวอู่ ไม่ได้ขึ้นครองราชย์ แต่ทำหน้าที่เป็นผู้สำเร็จราชการแผ่นดินแทนพระเจ้าโจวเฉิงรัชทายาทของพระเจ้าโจวอู่ ซึ่งสืบราชบัลลังก์ขณะพระชนมายุยังน้อย โดยช่วยสร้างรากฐานและวางระบบต่าง ๆ ให้บ้านเมืองมีความเจริญรุ่งเรืองและสันติสุข จนกระทั่งเมื่อพระเจ้าโจวเฉิงเติบโตเป็นผู้ใหญ่ จึงคืนอำนาจการบริหารประเทศให้พระเจ้าโจวเฉิง เป็นที่ยกย่องเชิดชูอย่างกว้างขวาง แม้ขงจื้อยังให้ความเคารพนับถือ ศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมที่ เขมณัฏฐ์ ทรัพย์เกษมชัย. (ผู้แปล). (2557, หน้า 44-46).

7. 皓使著不淨處以穢汁灌之. ท่อนดังกล่าวนี้ มีอธิบายรายละเอียดเพิ่มเติมในคัมภีร์ 出三藏記集 ว่า พอถึงวันที่ 8 เดือน 4 ซึ่งถือว่าเป็นวันประสูติของพระพุทธองค์ พระเจ้าซุนโฮได้มาถึงที่ประดิษฐานพระพุทธรูป ซึ่งมีรับสั่งให้นำไปวางไปที่ห้องพระส้าอาง (ห้องสุขา) และทรงพระบังคนบาราตรดใส่พระพุทธรูป จากนั้นได้ตรัสว่า พิธีอภิเษกพระพุทธองค์เสร็จสิ้นแล้ว (皓使著廁前. 至四月八日. 皓至廁污穢像云. 灌佛訖) ดูรายละเอียดที่พระไตรปิฎกไทโชชินชู เล่มที่ 55 หน้า 96c22-23

8. ประเด็นเรื่องความไม่เหมาะสมที่จะเปิดเผยต่อเพศศฤหันธ์ มีบันทึกไว้ในคัมภีร์ 弘明集 ว่า เรื่องศีลของพระภิกษุ 250 ข้อ ไม่ควรที่อุบาสกจะเข้าไปฟัง โดยต้นฉบับพากย์จีนบันทึกไว้ดังนี้ 沙門持二百五十戒. 日日齋. 其戒非優婆塞所得聞也. (พระไตรปิฎกไทโชชินชู เล่มที่ 52 เลขที่ 2102 หน้า 2a2-3) มีผู้รู้หลายท่านแปลไปในแนวที่ว่า “พระสมณะถือศีล 250 ข้อ รักษาให้บริสุทธิ์ในทุก ๆ วัน ศีล [250 ข้อ] นี้ ไม่ใช่สิ่งที่อุบาสกควรจะได้ยินได้ฟัง” ในข้อความข้างต้น มีประเด็นที่เกี่ยวข้องชวนให้น่าขบคิดคือ ศีล 250 ข้อ นี้หมายถึง พระปาฏิโมกข์

พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติตรัสห้ามว่า มิให้สวดปาฏิโมกข์เมื่อมีคฤหัสถ์ปะปนอยู่ในหมู่บรรพชิต ดังนั้นจึงเกิดเป็นข้อสงสัยว่า มีส่วนเกี่ยวข้องกับข้อมูลในคัมภีร์弘明集 หรือไม่ และเมื่อพระปาฏิโมกข์เข้าไปสู่ประเทศจีนแล้วมีการปรับเปลี่ยนอย่างไร อีกทั้งพระปาฏิโมกข์ที่มีศีล 250 ข้อ ที่กล่าวกันว่าเป็นของนิกายธรรมคุปตะนั้น เราควรจะศึกษากันอย่างละเอียดอีกครั้ง เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ชัดเจนขึ้นกว่าเดิม

9. 司空 ชื่อคงเป็นหนึ่งในสามของตำแหน่งขุนนางชั้นสูงสุดของประเทศจีนโบราณ ดูแลรับผิดชอบด้านโยธาธิการ เรื่องการก่อสร้างต่าง ๆ ของรัฐ เมื่อรวมกับอีกสองตำแหน่งที่เหลือได้แก่ ชื่อหมาและชื่อจู่จะเรียกว่า ซันกง 三公 ซึ่งระบบซันกงดังกล่าวนี้ สันนิษฐานว่าน่าจะใช้จริงในสมัยราชวงศ์ฮั่น (Hirai, 1993, p. 31) แต่เรื่องชื่อเรียกตำแหน่งก็มีการปรับเปลี่ยนไปมา และก็เคยมีการยกเลิกใช้ในปีเจี้ยนอันที่ 13 (คริสต์ศักราชที่ 208) โดยโจโฉ แต่ต่อมาภายหลังก็ได้กลับมาฟื้นฟูระบบซันกงขึ้นอีกครั้ง เมื่อย้อนกลับไปในสมัยราชวงศ์โจว ตำแหน่งชื่อคงถือเป็นหนึ่งในหกอภิรัฐมนตรีในด้านการบริหารราชการแผ่นดิน โดยเรียกรวมคณะอภิรัฐมนตรีทั้งหกว่า ลิวซิง 六卿 ส่วนอีกห้าตำแหน่งที่เหลือมีดังนี้ ฉงจ่าย ชื่อถู่ จงป้อ ชื่อหมา และชื่อคู้ ดูรายละเอียดที่ ยง อิงคเวทย์ (2532, หน้า 13)

10. 何充 เหนงชงเป็นขุนนางในสมัยราชวงศ์จิ้นมีชีวิตอยู่ในช่วงปีคริสต์ศักราชที่ 292-346 ท่านเหนงชงนับถือพระพุทธศาสนา ชอบศึกษาคัมภีร์พุทธให้การอุปถัมภ์ในการซ่อมแซมบูรณปฏิสังขรณ์วัดในพระพุทธศาสนา ทั้งยังบริจาคทานสละทรัพย์ให้กับพระสมณะจำนวนมากด้วยความเต็มใจไม่มีความรู้สึกเสียดาย (而性好釋典, 崇修佛寺, 供給沙門以百數, 糜費巨億而不吝也) อ่านรายละเอียดได้ในบันทึกประวัติศาสตร์ราชวงศ์จิ้น เล่มที่ 77 ประวัติท่านเหนงชง JIn Shu/77 (晉書卷77). (n.d.)

11. ชุนฉั่ว 孫綽 เป็นบุคคลในสมัยจิ้นตะวันออก มีความสามารถในด้านงานประพันธ์ จนกระทั่งได้รับการยอมรับว่าเป็นเลิศในด้านนี้ในยุคสมัยนั้น มีความรู้กว้างขวางทั้งแนวคิดของลัทธิเต๋า ขงจื้อ และพระพุทธศาสนา งานด้านการประพันธ์

ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาได้แก่ 名徳沙門目 ซึ่งชื่อของงานประพันธ์นี้มีการอ้างถึงปรากฏอยู่ในคัมภีร์ 出三蔵記集 (พระไตรปิฎกโทไซชินชู เล่มที่ 55 หน้า 109ab) และคัมภีร์เกาเซ็งจ้วนด้วยเช่นกันในส่วนของชีวประวัติของท่านเต้าอัน 道安 (Yoshikawa & Funayama, 2009b, p.142) รายละเอียดของขุนฉั่วศึกษาเพิ่มเติมได้ในบันทึกประวัติศาสตร์ราชวงศ์จิ้น เล่มที่ 56 ตอนประวัติของขุนฉั่วที่ JIn Shu/56 (晉書卷56). (n.d.)

12. 振彼尤黜. บทกวีท่อนดังกล่าวนี้ มีการแปลความที่แตกต่างแทบทุกสำนวน อาจเกิดจากการตีความอักษร ความหมายของบทกวี และข้อจำกัดภาษาปลายทาง เช่น ในสำนวนภาษาอังกฤษแปลว่า “He has aroused the wicked and immoral” ในสำนวนแปลฝรั่งเศสแปลว่า “Là-bas il secoue les êtres misérables (ท่านช่วยเหลือสรรพสัตว์ที่ทุกข์ยาก?)” ในสำนวนแปลญี่ปุ่นแปลว่า かの侮に力を振い (สู้กับการกล่าวร้าย). ในกรณีนี้ปัญหาน่าจะมาจากอักษร 尤黜 ว่าควรจะหมายความว่าเช่นใด และควรจะตีความกวีท่อนดังกล่าวเช่นใดเพื่อให้สอดคล้องสัมพันธ์กับชีวประวัติพระคังเซ็งฮุย

เมื่อพิจารณาจากบทกวีที่ขึ้นต้นด้วย *ครั้นครายคุมีดมนอนธการ* ผู้เขียนตีความว่าอักษร 尤 ควรจะหมายถึง การกล่าวโทษ การกล่าวร้าย และอักษร 黜 หมายถึงเอานัยเกี่ยวกับการกำจัดออกไป จึงจะเกิดความสอดคล้องกับเนื้อหาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพระเจ้าซุนโฮ ดังนั้นจึงถอดความตามที่ปรากฏในบทแปล

อนึ่ง อักษรสองตัวนี้มีปรากฏตัวอย่างการใช้ที่น่าสนใจ เช่น ตัวอักษร 尤 มีปรากฏในคัมภีร์หลุนอวิ๋บพิที่ 14.35 “ไม่กล่าวโทษฟ้า ไม่ว่าร้ายคน” 不怨天, 不尤人 ดูเทียบในสุวรรณสา สถาอาณันท์ (2555 หน้า 376, 478)

ส่วนในอักษร 黜 มีปรากฏในสำนวนที่โด่งดังของราชบัณฑิตต่งจั้งซูที่เสนอให้ “ขจัดร้อยสำนักเสียง ยกย่องเพียงศาสตร์แห่งครู” 罷黜百家、独尊儒術.

13. เนื้อความต้นฉบับมีดังนี้ 至孫皓即政。法令苛虐廢棄淫祀。乃及佛寺並欲毀壞。皓曰。此由何而興。若其教真正。與聖典相應者。當存奉其

道。如其無實皆悉焚之。諸臣僉曰。佛之威力不同餘神。康會感瑞大皇創寺。今若輕毀恐貽後悔。皓遣張詣寺詰會。雅有才辯。難問縱橫。會應機駢詞。文理鋒出。自旦之夕。不能屈。既退會送于門。時寺側有淫祀者。曰。玄化既孚此輩何故近而不革。會曰。雷霆破山聾者不聞。非音之細。苟在理通。則萬里懸應。如其阻塞則肝膽楚越。還歎會才明非臣所測。願天鑒察之。皓大集朝賢。以馬車迎會。會既坐。皓問曰。佛教所明。善惡報應。何者是耶。會對曰。夫明主以孝慈訓世。則赤烏翔而老人見。仁德育物。則醴泉涌而嘉苗出。善既有瑞惡亦如之。故爲惡於隱鬼得而誅之。爲惡於顯人得而誅之。易稱積善餘慶。詩詠求福不回。雖儒典之格言。即佛教之明訓。皓曰。若然。則周孔已明。何用佛教。會對曰。周孔所言略示近迹。至於釋教則備極幽微。故行惡則有地獄長苦。修善則有天宮永樂。舉茲以明勸沮。不亦大哉。皓當時無以折其言皓雖聞正法。而昏暴之性不勝其虐。後使宿衛兵入後宮治園。於地得金像高數尺呈皓。皓使著不淨處以穢汁灌之。共諸群臣笑以爲樂。俄爾之間。舉身大腫。陰處尤痛。叫呼徹天。太史占言。犯大神所爲。即祈祀諸廟永不差愈。嫫女先有奉法者。因問訊云。陛下就佛寺中求福不。皓舉頭問曰。佛神大耶。嫫女云。佛爲大神。皓心遂悟具語意故。嫫女即迎像置殿上。香湯洗數十過。燒香懺悔。皓叩頭于枕自陳罪狀。有頃痛間。遣使至寺。問訊道人。請會說法。會即隨入。皓具問罪福之由。會爲敷析辭甚精要。皓先有才解欣然大悅。因求看沙門戒。會以戒文禁祕不可輕宣。乃取本業百三十五願。分作二百五十事。行住坐臥皆願衆生。皓見慈願廣普。益增善意。即就會受五戒。旬日疾瘳。乃於會所住更加修飾。宣示宗室莫不必奉。會在吳朝亟說正法。以皓性兇龜不及妙義。唯叙報應近事以開其心。會於建初寺譯出衆經。所謂阿難念彌鏡面王察微王梵皇經等。又出小品及六度集雜譬喻等。並妙得經體。文義允正。又傳泥洹唄聲。清靡哀亮一代模式。又注

安般守意法鏡道樹等三經。并製經序。辭趣雅便義旨微密。並見於世。至吳天紀四年四月。皓降晉。九月會遘疾而終。是歲晉武太康元年也。至晉成咸和中。蘇峻作亂。焚會所建塔。司空何充復更修造。平西將軍趙誘。世不奉法傲慢三寶。入此寺。謂諸道人曰。久聞此塔屢放光明虛誕不經所未能信。若必自覩所不論耳。言竟塔即出五色光。照耀堂刹。誘肅然毛豎。由此信敬。於寺東更立小塔遠由大聖神感。近亦康會之力。故圖寫厥像傳之于今。孫綽爲之贊曰 會公簫瑟 寔惟令質 心無近累 情有餘逸 屬此幽夜 振彼尤黜 超然遠詣 卓矣高出。